

Nemzeti értékeink: tudás, hit, kreativitás

A VEAB Magyarságkutató Bizottsága megalakulásának 20. évfordulója alkalmából tartott „Nemzettudat és iskola” nyilvános ülésének vendégével, May Attilával, a Százak Tanácsa tagjával, örökös magyar bajnokkal, az Expo Team Kft. igazgatójával beszélget Varga Tünde tervezőgrafikus művész, PhD-hallgató.

Nemzeti értékeink között nemcsak gazdaságunk helyzetét vehetjük alapul, hanem kiemelt szerepet kapnak természeti kincseink, tudásaink, Nobel-díjasaink, művészetünk, illetve egyetemes kultúránk. Kultúránk fontos része a sport is. Mi a véleménye a sport jelentőségéről?

A sport eredményei - különösen az olimpiákon - **növelik az ország ismertségét, a nemzet önbecsülését, az emberek összetartozásának érzését a Kárpát-medencében és a diaszpórában is.** A sikeresség érzésének jelentős szerepe és motiváló hatása van a hazai és határon túli fiatalok identitásának erősödésében, egy egészséges társadalomkép kialakulásában. Szentgyörgyi Albert 1930-ban ezt úgy fogalmazta: *“A sport nem csak testnevelés, hanem a léleknek is a legerőteljesebb és legnemesebb nevelőeszköze.”* Ez azt jelenti, hogy a sport túlmutat a test ügyességén és az üres versengésen. A csapat a társadalom kicsinyített képe, ahol elsajátítják az alapvető polgári erényeket, mint az összetartást, a kitartást, az abszolút tisztességet és a nemes küzdelmet.

Szent-Györgyi megállapítása alapján kijelenthetjük, hogy a sport főként szellemi tevékenység? May Attila is jelentősen hozzájárult sikereinkhez, hiszen az 1960-as években vívásban, csapatban 7-szeres magyar bajnok, s ezáltal örökös magyar bajnoki címet szerzett. A válogatottal pedig, a törcsapat tagjaként, az 1968-as mexikói olimpián 5. helyezést ért el. A várható olimpiai szereplésünk alkalmával szeretném megkérdezni, hogy a sportban elért sikerei és szakmai életútja alapján, hogyan látja a sport magyarországi jövőjét?

2016 nyarán „Rio”-ban megrendezésre kerül a nyári olimpia. **Magyarország az újkori olimpiákon 460 érmet, 410 helyezést ért el sportolói által, így a világranglista 6. helyén áll.**

A diák- és tömegsport kiegyensúlyozott és fenntartható működésében jelentős szerepe van a klubok aktív munkájának. E nélkül rosszul szervezett az utánpótlásrendszer, ugyanis a jelenlegi túlzott versenyhelyzet a fiatalokért, a túl korai sportválasztás, a drága felszerelések és a támogatások hiánya egyes sportáganként nem kedvez a változásnak. A diák- és tömegsportokban való gyér részvételi arányt - másfél millió diákból 20%-a sportol - némiképpen enyhíteni tudja a mindennapos testnevelési órák bevezetése.

Az elmúlt 12 évben nagy visszaesés történt a klubok életében, hiszen számuk az egyharmadára csökkent, ezáltal *az utánpótlás nevelése is veszélybe került.* Kifejezetten nehéz helyzetbe került a vívás, hiszen a 200.000 sportoló gyermekből 138.000-en valamilyen labdajátékot űznek.

A fent felsorolt problémák már most erősen kihatnak a vívósportra. A jelenlegi mostohahelyzetből való kilábalást és egy érdemi jövőbeli utánpótlás-nevelést hosszás és áldozatos munka fogja majd megelőzni.

A sport népszerűségének visszaesése szinte bízhatatlan folyamat, hiszen nem csupán jótékony társadalmi és egyéni következményei vannak, - nincs táppénzkiesés, nem kell orvosi rendelésre járni, és a

megegyesített immunrendszerünk miatt gyógyszerekre is kevesebbet költünk - de üzleti potenciált is rejt magában, hiszen a WHO felmérései alapján minden sportba fektetett 1 USD 3,2 USD-t hoz. *Bár a sport értéke pénzben nem mérhető, de anélkül szervezésük és űzésük is nehézkes.*

Rendkívül fontos a már gyerekkorban megismert és megszeretett sport, hiszen megtanít minket küzdeni, győzni, veszíteni és újból felállni. Mindemellett egészségessé fejleszt és segít annak is maradni, hiszen az életünk minősége meghatározza mindennapi döntéseinket. A butháni király mondása alapján: *“nem a GDP a fontos, hanem az emberek boldogság érzése és a jól-léte”.*

Igazgató úr nem csupán a sportban ért el nemzetközi sikereket, hanem szakmailag is lehetősége nyílt kiteljesedni három világkiállítás magyar pavilonjának megtervezésével. 1974-től a Hungexpo főépítésze, több mint 400 hazai és külföldi kiállítást tervezett napjainkig.

A világkiállításokra visszaemlékezve elmondhatjuk, hogy még az 1980-as években is érezte magát az a korábbi hozzáállás, miszerint hazánk elszigetelt volt - külső és belső nyomás hatására egyaránt - a világkiállítások világa előtt? Ezért a külföldi sikerek itthoni propagálása nagyon visszafogott és halk volt. Olvastam Gál Vilmos “Világkiállító magyarok” című könyvében, hogy nehezen lehet a világkiállítások anyagaira bukkanni a korabeli sajtóban.

Az első May igazgató úr által tervezett pavilon az 1982-es Knoxville-i energetikai világkiállítás magyar pavilonja volt. A pavilont több mint 2 millió látogató tekintette meg, ahol reprezentatív kulturális programok folytak. Ezek közé tartoztak: a Muzsikás együttes és szimfonikus zenekarok fellépése, Kondor Béla és a Zsolnay kiállítások. Szíveskedjen beavatni bennünket a Knoxville-i magyar pavilon koncepciójába?

A világkiállítás fő témája a **Kreatív Energia a Világnak**, ennek megfelelően **a magyar pavilon koncepciója a Nobel-díjas ismert tudósaink és a Rubik kocka bemutatása volt.** Az előbbiekhöz a könyvtárban nehezen lehetett információkat találni, hiszen főként disszidált kutatókról volt szó, ezért egy, a kiállítást tervező csapathoz közel álló idős úr magángyűjteményét kértük el, hogy össze tudjuk állítani a pavilonhoz szükséges kiállítás alapanyagát.

Nehézséget jelentett a megálmodott Rubik kocka kiállítási megvalósítása. Nagysága és logisztikai problémái miatt az USA-ban került legyártásra, amihez csak 6 állammal arrébb találtunk megfelelő szakembert. Ezeket a nehézségeket enyhítette, hogy ennek nem várt sajtóvisszhangja volt már az előkészítési fázisban is. A Rubik kocka útja hétről-hétre megjelent az amerikai sajtóban, hiszen látványos elemként szerepelt az utakon.

Izgalmas korszakot fest az az esemény is, hogy a szovjetek nem nagyon mertek még kiállítóként megjelenni a kínaiak mellett ezen az expón, így a magyaroknak kellett puhatólózni a „kettejük” közötti viszonyról. Igazgató úrtól olvastam, hogy az akkori kínai pavilon látványos és technológiailag fejlett szintet mutatott be, mert már akkor napkollektoros elemeket alkalmaztak, illetve a frissen feltárt agyagkatonákat állították ki. Mi volt a szépsége, netán nehézsége a magyar csapat munkájának?

A tervezési munkafolyamatok során kiváló csapatokkal dolgoztam együtt, például grafikusokkal a kiállítások tervezése során. Akkor még Letraset-tel és szigorúan csak kézzel rajzolt tervekkel dolgoztak a grafikusok, ami az elmúlt évtizedekben gyökeresen átformálódott a technikai fejlődésnek köszönhetően.

A pavilonok költségvetése nem vetekedhetett a többi kiállítóval, például a Knoxville-i világkiállítás Sony pavilonjának büdzséje összehasonlíthatatlanul nagy volt a miénkhez képest, így a megvalósított ötletek és felhasznált eszközök is merőben eltérőek voltak.

Szintén a "Világkiállító magyarok" című könyvben olvashatunk az 1986-os Vancouver-i világkiállításról. Az olvasottak alapján a csernobili atomkatasztrófa közelsége befolyásolta a szovjet pavilon tartalmát, hiszen témájuk a csernobili erőmű lett volna a Szjojuz-Szaljut-Progresz űrkomplexum helyett. Milyen értékeinket tudta bemutatni akkor a magyar pavilon?

Az **expó fő témája a közlekedés és kommunikáció** volt, helyszínének megválasztásához pedig egy centenárium szolgált segítségül. Vancouver várossá emelkedését és Kanadát átszelő 6000 km-es vasútvonalának centenáriumát ünnepelték ekkor. Külön érdekesség volt, hogy a kivándorolt, helyi magyarok is felkeresték a pavilonunkat, a kulturális programjainkat, és ez a nagy látványosságok mellett kiemelt gesztusnak számított.

Ekkor mutattuk be a magyar Ikarus-t, melynek export sikeressége példa nélküli. Ugyanekkor kiállítottuk a **Ganz, Tungsram, Bakony Művek, Csepel Autógyár, Újpesti Gépelemgyár és Autovill gyárak termékeit.** A pavilon fő vizuális eleme a Budai Várhegy alagútját formálta, ahonnan egy Ikarus busz kandikált ki a koncepció alapján - belsejében közlekedéstörténetünk fejlődésének bemutatása volt - világhírű fejlesztéseinkkel: Bánki - Csonka porlasztó, Jedlik dinamó, Puskás Tivadar relikviái.

Az olvasottak alapján, állíthatom, hogy sok nehézséggel kellett szembenéznünk az ausztrál világkiállítás során. Hogyan tudtak úrra lenni a sokáig tartó bizonytalan helyzeten?

Ausztrália megalakulása bicentenáriumának alkalmából egy felújításra szoruló félreeső helyet jelöltek ki a kiállításnak **Brisbane** városában. **A világkiállítás átfogó koncepciója az idegenforgalmi értékek promogálása** volt.

Az ausztráliai világkiállítás szervezése, kivitelezése nem volt problémás, sőt izgalmas volt, és a megjelenéssel az ötödik kontinens magyarjainak sok örömet szerezünk. Amire gondol, talán az volt, hogy Magyarországról a teljes érdektelenség és az elhallgatás volt a jellemző, de úgy gondolom, hogy a nagykövettel való probléma, a rendszerváltás előtti események is elterelték a figyelmet. Ha Bolba Henrik panaszára gondol (Életfa szobrászművésze), a Gál Vilmosnak tett panaszkodása nem volt helyénvaló.

A magyar pavilon egyik fő eleme egy 26 x 6 m-es Budapest panoráma kép volt, amelyet hatalmas mérete és technikai előállítási nehézségei miatt Svájcban kellett legyártatnunk. Okosan éltünk a lehetőségeinkkel és így elértük az elképzeléseinket. A koncepcióhoz kapcsolódóan Gál Róbert 40 négyzetméteres murális pannója, Bolba Henrik Életfája és Jenei Tibor és Oborzil Edit alumínium harangja egészítette ki a pavilon látványosságát. Az Életfát a költségek csökkentése érdekében eladtuk, míg a harangot Brisbane városának ajándékoztuk.

Vancouver-ben kb. 24 millióból, míg Brisbane-ben 29 millió Ft-ból valósították meg a pavilont. Ha összemérjük az infláció mértékével a 2015-ös Milánói Expó (építészeti biennálé) magyar pavilonját, annak

megvalósítása a milliárdos nagyságrendjévé összehasonlíthatatlan feltételeket biztosított az Ön által tervezett pavilonokhoz képest.

A pavilon körül kialakult szakmai kritikák a pénzhiányon túl több egyéb véleményt fogalmaztak meg. A 2015-ös milánói biennálé témája a víz volt, a fő probléma az épület témavesztése. *Magyarországnak szinte nem is lebetett volna testhezállóbb feladatot kitalálni, hiszen gyógyvízeink és fürdőink, ásványvízeink és megannyi természeti kincsünk már magában hordozza a megjeleníthető koncepciót.* A kortárs kiállítások rövidege és a pavilon tartalmi rendezetlensége, koncepciók kuszasága merült fel a Szentkirályi víz kiállításával kapcsolatban is, hiszen nagy késések után kikerült a pavilonba pár ezer palack víz, amely egy posztamensre állítva volt bemutatva - semmi egyéb.

May Attila tiszteletreméltó szakmai életútja, sportsikerei példaként szolgálhatnak valamennyiünk számára, hisz a teljes életet reprezentálja. Mi adott erőt a nehézségek leküzdésében, mit tanácsolna nekünk, fiataloknak?

A szorgalom, a kitartás, a hit, az ügyszó való alázat meghozza mind a sportban, mind az érvényesülésben az eredményt. Ha még valaki kimagaslóan tehetséges is, akkor világklasszis is lehet, vagy kimagasló tudós, művész, vagy “csak” ember.

Köszönöm a beszélgetést Önnek!

Hivatkozott munkák:

- Gál Vilmos (2008): Világkiállító magyarok. Holnap Kiadó, Budapest
- Pest Megyei Hírlap (1982): Reagen fogadta Marjai Józsefet, 26. Évfolyam.
[http://library.hungaricana.hu/hu/view/PestMegyeiHirlap_1982_05/?pg=25&layout=s&query=SZO%3D\(knoxville\)](http://library.hungaricana.hu/hu/view/PestMegyeiHirlap_1982_05/?pg=25&layout=s&query=SZO%3D(knoxville))
- Csordás Lajos (2014): A milánói magyar pavilon botránya, www.nol.hu
<http://nol.hu/kultura/a-milanoi-magyar-pavilon-botranya-1467201>